

BOŻENA SZEWCZUL WNO*

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

e-mail: b.szewczul@uksw.edu.pl

ORCID 0000-0003-1213-9088

KONTYNUACJA MISJI CHRYSYTA PRZEZ ZAKONNIKÓW WARUNKIEM ODNOWY ŻYCIA ZAKONNEGO

Treść: – Wprowadzenie. – 1. Pojęcie misji Chrystusa i zakonników. – 1.1. Etymologia słowa *misja*. – 1.2. Misja Chrystusa i Kościoła. – 1.3. Misja zakonników kontynuacją misji Chrystusa. – 1.4. Charyzmat instytutu zakonnego uszczegółowieniem misji Kościoła. – 2. Świadomość udziału współczesnych zakonników w zbawczej misji Chrystusa. – 2.1. Zaniedbanie pierwszej misji – pełnionej wobec siebie samych. – 2.2. Misja, apostołat i praca zawodowa. – 2.2.1. Działalność a istota misji. – 2.2.2. Apostolstwo jako świadectwo życia konsekrowanego. – 2.2.3. Niebezpieczeństwo ograniczenia misji do pracy zawodowej. – 2.2.4. Charyzmat instytutu przeszkodą w pełnieniu misji? – 2.2.5. Życie braterskie we wspólnocie jako aspekt misji zakonników. – Zakończenie.

Wprowadzenie

Kontynuacja przez zakonników misji Chrystusa, która nadaje sens ich życiu poprzez poświęcenie go Bogu dzięki podjęciu rad ewangelicznych, stała się w ostatnich dziesiątkach lat mało zrozumiała, także w środowiskach zakonnych. Powszechne utożsamianie misji z apostołstwem, a zwłaszcza z apostołstwem rozumianym jako działalność, spowodowało – jak się wydaje – daleko idącą redukcję pojęcia misji, skutkującą ograniczeniem jej jedynie do dzieł prowadzonych przez zakonników, wykonywanych prac zawodowych czy innego rodzaju

* **Bożena Szewczul WNO**, dr hab., prof. ucz., Katedra Ustroju Kościoła Powszechnego i Kanonicznych Form Życia Konsekrowanego, Wydział Prawa Kanonicznego, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie.

aktywności nazywanej apostołską¹. Nieporozumienia narosłe wokół tych pojęć pozbawiły je ich znaczenia i spowodowały niebezpieczne uproszczenie, co odebrało ważnym pojęciom ich adekwatny sens. W efekcie zarówno w teorii, jak i w praktyce życie zakonne oddala się od swej istoty – zostaje w Kościele zrównane z wolontariatem. W tej sytuacji powrót poszczególnych zakonników, wspólnot zakonnych oraz całych instytutów do właściwego udziału w dobrze rozumianej misji Chrystusa może stać się jedną z dróg odnowy życia zakonnego – przynajmniej w realizacji powołania niektórych zakonników.

Wzmiankowaną w tytule artykułu zależność między kontynuacją misji Chrystusa a odnową życia zakonnego nie bez powodu przywołuje się w wydanych ostatnio dokumentach kościelnych dotyczących życia konsekrowanego². Nie tylko wyjaśnia się w nich sam termin *misja*, lecz także umieszcza się to słowo w tytułach publikacji³. Co więcej, jeden z dokumentów, zatytułowany „Ekonomia w służbie charyzmatu i misji. Ukierunkowania”, wyraźnie podaje, że nawet właściwe zarządzanie dobrami materialnymi instytutów zakonnych służy realizacji misji Chrystusa, a więc tym bardziej codzienność zakonników, która powinna się odpowiednio wpisywać w misję

¹ KONGREGACJA INSTYTUTÓW ŻYCIA KONSEKROWANEGO I STOWARZYSZEŃ ŻYCIA APOSTOLSKIEGO, *Posługa władzy i posłuszeństwo. Faciem tuam, Domine, requiram*, n. 23. (dalej: *Posługa władzy*).

² JAN PAWEŁ II, *Vita consecrata*, n. 13: „Ufając, że dzieci Kościoła, a zwłaszcza osoby konsekrowane, zechcą przyjąć życzliwie także tę Adhortację, pragnę wyrazić życzenie, aby dalsza refleksja pozwoliła na coraz głębsze zrozumienie wielkiego daru życia konsekrowanego w potrójnym wymiarze konsekracji, komunii i misji oraz by skłoniła osoby konsekrowane, trwające w pełnej harmonii z Kościołem i z jego Magisterium, do szukania nowych odpowiedzi o charakterze duchowym i apostołskim na pojawiające się wyzwania”; TAMŻE, n. 8: „Nowa ewangelizacja wymaga od osób konsekrowanych pełnej świadomości teologicznego sensu wyzwań naszej epoki. Te wyzwania należy poddawać uważnemu i wspólnotowemu rozeznaniu, mając na uwadze odnowę misji”. (dalej: *Vita consecrata*).

³ Np. Posynodalna Adhortacja apostołska *Vita consecrata* o życiu konsekrowanym i jego misji w Kościele i świecie; KONGREGACJA INSTYTUTÓW ŻYCIA KONSEKROWANEGO I STOWARZYSZEŃ ŻYCIA APOSTOLSKIEGO, *Ekonomia w służbie charyzmatu i misji. Ukierunkowania*. (dalej: *Ekonomia w służbie charyzmatu i misji*).

Chrystusa. Mimo to słowo *misja* umyka czytelnikom dokumentów, a tym samym nie jest brane pod uwagę w podejmowanych próbach odnowy życia zakonnego. Być może kilka myśli ujętych w niniejszym artykule skłoni zainteresowanych do refleksji i przyczyni się do poprawy ich udziału w zbawczej misji Chrystusa⁴.

1. Pojęcie misji Chrystusa i zakonników

W dokumentach kościelnych, w tym również w Kodeksie Prawa Kanonicznego z 1983 roku, stosuje się wielokrotnie słowo *misja*⁵ oraz zbliżony znaczeniowo do niego termin *apostolstwo*, któremu poświęca się aż 11 kanonów w księdze drugiej Kodeksu⁶. Prawodawca nie podaje jednak definicji użytych słów, więc aby zrozumieć właściwie ich znaczenie, konieczne wydaje się uprzednie wyjaśnienie tych terminów, zarówno z punktu widzenia etymologicznego oraz teologicznego, jak i prawnego.

1.1. Etymologia słowa *misja*

Wyraz *misja* pochodzi od łacińskiego *missio*, *-onis* i oznacza: poselstwo, wysłanie, posłanie, wprowadzenie w posiadanie cudzego majątku, uwolnienie jeńca, zarzucenie sieci, nawracanie pogan, wyrzucenie pocisku, a nawet – puszczanie krwi⁷. Z kolei wyraz *missus*, *-i* tłumaczy się jako: posłaniec, poseł, wysłannik, apostoł. *Missus*, *-us*, to: rzut, poselstwo, wypuszczenie koni na zawodach w cyrku, wyścig. Czasownik *mitto*, *mittere* oznacza: wypuścić, wyrzucić, miotać, wyprowadzić, wysłać wiadomość przez posłańca, wydawać polecenie dokonania jakiejś czynności, udawać się dokąd⁸.

⁴ *Vita consecrata*, n. 4: „W ostatnich latach pojawiła się potrzeba pełniejszego ukazania, tożsamości różnych stanów życia, ich powołania i ich konkretnej misji w Kościele”.

⁵ KPK, kan.: 207 § 2, 574 § 2, 659 § 1, 667 § 1, 677 § 1, 725, 735 § 3, 783.

⁶ KPK, kan. 673-683.

⁷ J. SONDEL, *Słownik łacińsko-polski dla prawników i historyków*, Kraków 1997, s. 628-629; A. JUGAN, *Słownik kościelny łacińsko-polski*, Warszawa 1992³, s. 426.

⁸ J. SONDEL, *Słownik łacińsko-polski...*, dz. cyt., s. 630; A. JUGAN, *Słownik kościelny...*, dz. cyt., s. 426.

W tym miejscu warto zaznaczyć, że łacińskie słowo *missio* oraz słowo apostołstwo mają ten sam źródłosłów. Pochodzą one bowiem od greckiego słowa *apostéllein*, które również oznacza: posyłać, wysyłać kogoś w drogę, delegować i upoważniać. Termin *missio* jest tłumaczeniem słowa *apostéllein* na łacinę – do terminów bliskoznacznych można zaliczyć słowo *apostolus* nawiązujące bezpośrednio do *apostéllein*, a także do *stéllein*, wyrazu stosowanego raczej w sytuacjach dotyczących nadawania i wysyłania rzeczy niż posyłania osób. Termin był używany również w odniesieniu do wysłania floty, wojska lub statku transportowego⁹. Zapis greckiego słowa *apostolos* po łacinie – *apostolus* (wprowadzony w dużej mierze dzięki chrześcijanom) sprawił, że zadomowiło się ono we wszystkich językach europejskich¹⁰. Wraz z rozwojem chrześcijaństwa znaczenie tego słowa zyskało nową aplikację – z terminu opisującego posyłanie osoby lub wysyłanie rzeczy zmieniło się ono w określenie osoby posyłanej, a w znaczeniu ścisłym – dwunastu apostołów posłanych przez Chrystusa dla głoszenia Ewangelii¹¹. Tak więc w greckim pojęciu apostołatu dominowała idea posłania, którą łączono z misją, czyli z otrzymaniem mandatu od posyłającego, np. od Boga (w przypadku chrześcijan), co nadało ich apostołstwu wymiar teologiczny¹².

⁹ M. DOS SANTOS FILHO, CC. 673 e 681 – *l'apostolato della vita consacrata e la stipulazione di convenzioni: aspetti giuridici e lacuna legis nel nuovo CIC* 1983, Romae 2016, s. 88-90; Y. CONGAR, *Sacerdozio e laicato*, Brescia 1996, s. 12; J. ZDRZĄLEK, *Konsekrowani do pełnienia misji. Misyjna natura życia konsekrowanego*, Studia Redemptorystowskie, 2(2004), s. 281.

¹⁰ A. JUGAN, *Słownik kościelny...*, dz. cyt., s. 45.

¹¹ V.M. DOS SANTOS FILHO, CC. 673 e 681- *l'apostolato...*, dz. cyt., s. 92; B. SZEWCZUL, *Apostołstwo zakonników jako „novum” w Kodeksie Prawa Kanonicznego z 1983 roku*, w: *Od zgromadzeń zakonnych o ślubach prostych do nowych form życia konsekrowanego. Ewolucja prawa na przestrzeni ostatnich 100 lat*, red. B. Szevczul, A.M. Chciałowska, M.A. Marszałek, Warszawa-Kraków 2018, s. 92.

¹² J. BEYER, *L'apostolato dei religiosi*, Vita Consacrata 12(1976) 4, s. 212.

1.2. Misja Chrystusa i Kościoła

Bóg „namaścił Duchem Świętym i mocą”¹³ swego Syna i posłał Chrystusa na ziemię, aby wypełnił wolę Ojca – przyniósł zbawienie światu. Dzięki temu każdy człowiek, który ujrzy Chrystusa-Syna i uwierzy w Niego, będzie miał życie wieczne¹⁴. Przyjmując od Ojca konsekrację, namaszczenie, Syn z kolei konsekrował się Jemu dla ludzkości. Posłanie Chrystusa jest zbawieniem ludzi¹⁵.

Misję powierzoną przez Ojca Chrystus pełnił całym swoim życiem, co jasno wynika z Pisma Świętego¹⁶ i z dokumentów kościelnych podejmujących to zagadnienie. Podaje się w nich, „że całe życie Jezusa jest misją Ojca. On jest misją Ojca”¹⁷. Chrystus cały oddaje się Ojcu, jest ukierunkowany na pełnienie woli Ojca tak, że staje się ona Jego pokarmem – „Moim pokarmem jest wypełnić wolę Tego, który Mnie posłał, i wykonać Jego dzieło”¹⁸. Ta jedyna misja Ojca przekazana Synowi stała się jednocześnie misją Kościoła – Ciała Mistycznego

¹³ Dz 10,38.

¹⁴ J 5,36-38; 6,40: „To bowiem jest wola Ojca mego, aby każdy, kto widzi Syna i wierzy w Niego, miał życie wieczne”; 7,16-18; 10,36, J 3,17: „Albowiem Bóg nie posłał swego Syna na świat po to, aby świat potępił, ale po to, by świat został przez Niego zbawiony”.

¹⁵ J 17,19; J. BEYER, *Valori essenziali da esprimere nelle costituzioni*, Vita Consacrata 22(1986) 4, s. 287.

¹⁶ J 18,37.

¹⁷ *Vita consecrata*, n. 72; ŚWIĘTA KONGREGACJA ZAKONÓW I INSTYTUTÓW ŚWIECKICH, *Instrukcja. O istotnych elementach nauczania Kościoła na temat życia konsekrowanego w zastosowaniu do instytutów oddających się pracy apostołskiej* „*The renewal of religious life*”, n. 23: „Konsekrowany i posłany, aby nieść Boże zbawienie, był w pełni oddany Ojcu w uwielbieniu, miłości i uległości, poświęcając się całkowicie dziełu Ojca: sprawie zbawienia świata”. (dalej: *The renewal of religious life*); J. ZDRZAŁEK, *Konsekrowani do pełnienia...*, dz. cyt., s. 280.

¹⁸ J 4,34.

Chrystusa¹⁹, a tym samym – również zadaniem poszczególnych członków Kościoła, zakonników i całych instytutów zakonnych²⁰.

Wszelka misja – jak w przypadku Chrystusa – jest nierozdzielnie związana z konsekracją osoby. Każdy chrześcijanin został konsekrowany, czyli poświęcony Bogu przez sakramenty chrztu i bierzmowania, oraz posłany do pełnienia misji zgodnej ze swoim powołaniem. Natomiast konsekracja poprzez profesję rad ewangelicznych, zakorzeniona w chrzcie i w bierzmowaniu, zyskuje szczególną moc. Zakonnik otrzymuje łaskę jedności, dzięki której konsekracja i misja nie są dwoma odrębnymi aspektami jego życia, bez wzajemnego odniesienia, ale głęboko wiążą się ze sobą przez fakt całkowitego oddania swego życia Bogu w profesji zakonnej i misji. Przez akt profesji zakonnicy uczestniczą w sposób szczególny w tym samym zbawczym posłaniu, jakie Ojciec przekazał Synowi i które (mocą działającego Ducha Świętego) nadal trwa i aktualizuje się w Kościele – zarówno w jego misyjnej naturze, jak i w osobach konsekrowanych, mających przedłużyć zbawczą misję Chrystusa i Kościoła²¹. Kościół pozwala

¹⁹ Ef 1,23; 4,12; Kol 1,24; ŚWIĘTA KONGREGACJA ZAKONÓW I INSTYTUTÓW ŚWIECKICH, ŚWIĘTA KONGREGACJA BISKUPÓW, *Wytyczne dla wzajemnych stosunków między biskupami i zakonnikami „Mutuae relationes”*, n. 15 „Albowiem misja Kościoła ze swej natury nie jest niczym innym jak misją samego Chrystusa kontynuowaną w dziejach świata; polega więc przede wszystkim na współuczestniczeniu w posłuszeństwie Tego (por. Hbr 5,8), który ofiarował się Ojcu dla zbawienia świata”. (dalej: *Mutuae relationes*); KPK, kan. 204 § 1; Á. PARDILLA, *La realtà della vita religiosa. Analisi e bilancio di cinquant'anni (1965-2015) e prospettive*, Città del Vaticano, s. 585.

²⁰ KPK, kan. 204 § 1; JAN PAWEŁ II, *Christifideles laici*, n. 55; JAN PAWEŁ II, *Redemptionis Donum*, n. 7. (dalej: *Redemptionis Donum*); *The renewal of religious life*, n. 6; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne według Kodeksu Jana Pawła II*, t. II. *Lud Boży, jego nauczanie i uświęcanie*, Olsztyn 1986, s. 28-29.

²¹ SOBÓR WATYKAŃSKI II, *Lumen gentium*, n. 4. (dalej: *Lumen gentium*); PAWEŁ VI, *Evangelica testificatio*, n. 7. (dalej: *Evangelica testificatio*); KPK, kan. 207; *Vita consacrata*, n. 31; G. RAMBALDI, *La vita religiosa nella missione della Chiesa*, *Vita Consacrata*, 14(1978) 10, s. 476; H. URS VON BALTHASAR, *Christlicher Stand*, *Einsiedeln* 1977, s. 279; SYNOD BISKUPÓW, IX ZWYCZAJNE ZGROMADZENIE OGÓLNE SYNODU BISKUPÓW, *Orędzie Synodu*, rozdz. VI. (dalej: *Orędzie Synodu*); J. NAŁASKOWSKI, *Życie konsekrowane w misyjnym posłannictwie Kościoła*, <https://zakony-zenskie.pl/zycie-konsekrowane-w-misyjnym-poslannictwie-kosciola/> [dostęp 15.06.2025].

instytutom zakonnym uczestniczyć publicznie w swojej własnej misji w sposób konkretny, a zarazem w wymiarze wspólnotowym, właściwym dla życia zakonnego. Konsekracja zakonników dokonywana przez Boga odbywa się przecież właśnie za pośrednictwem Kościoła, który przyjmuje ich śluby, „wyprasza im pomoc i łaskę u Boga, poleca ich Bogu i udziela duchowego błogosławieństwa, łącząc ich ofiarę z Ofiarą eucharystyczną”²².

1.3. Misja zakonników kontynuacją misji Chrystusa

Wszyscy należący do Kościoła są konsekrowani przez chrzest i bierzmowanie, i na tej podstawie włączają się w misję Chrystusa. Gdy Bóg konsekruje osobę, wprowadza ją również w swoje dzieło zbawcze, w swoją misję²³. Jednak posługa święceń i konsekracja wnoszą do życia niektórych osób odmienne powołanie, przygotowujące do pełnienia specjalnej misji²⁴. Wierni, powoływani przez Boga do życia zakonnego, są konsekrowani i posyłani w świat, aby wierniej szli za Chrystusem i naśladowali Go, żyjąc z Nim w bliskości, tzn. tak, aby On był wszystkim w ich życiu. Tylko w ten sposób mogą przedłużać Jego misję i całkowicie się jej poświęcić²⁵.

Już w momencie powołania osoby, które jest zawsze inicjatywą Boga i skutkuje doświadczeniem Jego bezinteresownej, głębokiej i silnej miłości²⁶, rodzi się odpowiedź w postaci całkowitego i wyłącz-

²² SOBÓR WATYKAŃSKI II, *Ad gentes divinitus*, n. 40. (dalej: *Ad gentes divinitus*); *Lumen gentium*, n. 17, 45; *The renewal of religious life*, n. 42.

²³ *The renewal of religious life*, n. 23; J. AUBRY, *Il rinnovamento della missione negli Istituti religiosi dediti all'apostolato*, *Vita Consacrata* 21(1985) 2, s. 195.

²⁴ *Vita consecrata*, n. 31, 35: „instytuty życia konsekrowanego muszą mieć świadomość, że poprzez profesję rad ewangelicznych pełnią szczególną misję w dzisiejszym Kościele”.

²⁵ *Vita consecrata*, n. 72; G.A. GARDIN, *Progetto apostolico*, w: *Supplemento al Dizionario Teologico della Vita Consacrata*, a cura di G.F. Poli, Milano 2003, s. 294; M.M. JOHANNING, *La missione elemento costitutivo della vita religiosa apostolica*, w: AA.VV., *Vita religiosa apostolica. Fondamenti e note distintive*, Bologna 1984, s. 205.

²⁶ J 15,16.

nego oddania się Jemu. Osoba powołana otrzymuje wtedy szczególną misję²⁷. Doświadczenie tej bezinteresownej miłości Boga jest tak głębokie i silne, że powoływany człowiek pragnie odpowiedzieć poświęceniem własnego życia, złożeniem w ofierze wszystkiego. Podstawę tożsamości zakonnika stanowi ofiara o charakterze totalnym, czyli ofiara całopalna²⁸. Uczestnictwo w misji Chrystusa nie może ograniczać się do ofiarowania Mu jedynie części swego czasu, lecz polega na oddaniu całego życia²⁹, co podkreślono dobitnie w adhortacji apostoelskiej *Vita consecrata* w słowach: „w takiej mierze, w jakiej życie osoby konsekrowanej jest oddane wyłącznie Ojcu, opanowane przez Chrystusa i ożywiane przez Ducha, współdziała ona skutecznie z misją Pana Jezusa, przyczyniając się w sposób niezwykle głęboki do odnowy świata”³⁰.

Podstawę egzystencji zakonników stanowi totalność, dokonująca się przez profesję rad ewangelicznych: czystości, ubóstwa i posłuszeństwa, co prawodawca kościelny w Kodeksie Prawa Kanonicznego określa mianem „całkowitego oddania się umiłowanemu nade wszystko Bogu”³¹ albo też „całkowitego oddania się, jakby złożenia się Bogu w ofierze”³². Profesja zakonna swymi „korzeniami sięga głęboko w konsekrację chrztu i pełniej ją wyraża”³³. Z tego względu stanowi swoistą radykalizację chrztu. Ofiara Jezusa oraz Jego życie w czystości,

²⁷ *The renewal of religious life*, n. 5; *Vita consecrata*, n. 17: „Kontemplacja chwały Chrystusa Pana w ikonie Przemienienia objawia osobom konsekrowanym przede wszystkim Ojca, Stwórcę i Dawcę wszelkiego dobra, który przyciąga do siebie (por. J 6,44) swoje stworzenie mocą szczególnej miłości i z myślą o powierzeniu mu szczególnej misji”.

²⁸ *Vita consecrata*, n. 17.

²⁹ KONGREGACJA INSTYTUTÓW ŻYCIA KONSEKROWANEGO I STOWARZYSZEŃ ŻYCIA APOSTOLSKIEGO, *Rozpocząć na nowo od Chrystusa: odnowione zaangażowanie życia konsekrowanego w trzecim tysiącleciu*. Instrukcja, n. 34. (dalej: *Rozpocząć na nowo od Chrystusa*).

³⁰ *Vita consecrata*, n. 25.

³¹ KPK, kan. 573 § 1.

³² KPK, kan. 607 § 1.

³³ SOBÓR WATYKAŃSKI II, *Perfectae caritatis*, n. 5. (dalej: *Perfectae caritatis*); *The renewal of religious life*, n. 7.

posłuszeństwie i ubóstwie sprawiały, że wszystkie wydarzenia w Jego ziemskim życiu były częścią konsekracji i realizacją misji Ojca³⁴. Całkowitość oddania definiuje życie zakonne, jest istotnym elementem tej formy konsekracji w Kościele. W ten sposób – dzięki Duchowi Świętemu – życie konsekrowane – poświęcone Bogu, czyli złożone Mu w ofierze, staje się misją, tak jak było nią życie Chrystusa³⁵.

Zadaniem zakonników jest więc coraz wierniejsze naśladowanie i ustawiczne uprztamnianie w Kościele sposobu życia Chrystusa – najdoskonalszego spośród konsekrowanych i Misjonarza Ojca, w pełni oddanego woli Bożej. Tylko dzięki wierności temu najdoskonalszemu wzorcowi jest możliwe stawianie się *żywą pamiątką życia i działania*³⁶ Jezusa, czyli podążanie drogą wskazaną następnie uczniom, którzy szli za Zbawicielem³⁷. Jak najwierniejsze naśladowanie Chrystusa przez zakonników, upodobnianie się do Niego oraz ich życie profesją rad ewangelicznych są podstawą istotnej misji apostołskiej, którą wypełniają w Kościele³⁸.

Ta misja jest kontynuacją misji samego Jezusa Chrystusa wtedy, gdy umożliwia innym ludziom niejako dotykalne doświadczenie Chrystusa i Jego miłości już tu – na ziemi³⁹. Bez wzięcia pod uwagę apostołskiego wymiaru istnienia Kościoła nie można byłoby zrozumieć życia zakonnego, ponieważ nie miałoby ono bez niego sensu istnienia⁴⁰.

³⁴ *Redemptionis Donum*, n. 7; *Vita consecrata*, n. 22.

³⁵ *Vita consecrata*, n. 22; T. PASZKOWSKA, *Misterium konsekracji osób. W perspektywie duchowości Soboru Watykańskiego II*, Lublin 2005, s. 234.

³⁶ *Vita consecrata*, n. 22.

³⁷ *Lumen gentium*, n. 44; *Vita consecrata*, n. 22; *The renewal of religious life*, n. 6–7.

³⁸ *Vita consecrata*, n. 35.

³⁹ *Vita consecrata*, n. 18: „Nie można też zaprzeczyć, że praktyka rad ewangelicznych jest formą szczególnie głębokiego i owocnego udziału również w *misji Chrystusa*, na wzór Maryi z Nazaretu”; *Posługa władzy*, n. 23, s. 38: „Pełnić misję całym swoim życiem, jak Jezus, Pan. Podobnie [...] i my współpracujemy z misją Chrystusa i pozwalamy Mu prowadzić ją do pełni, przede wszystkim przyjmując Go, stając się miejscem Jego obecności i kontynuacją Jego życia w historii, by innym dać szansę spotkania Go”.

⁴⁰ M. AZEVEDO, *Missione e vita religiosa*, *Vita Consacrata* 26(1990) 6, s. 546.

1.4. Charyzmat instytutu zakonnego uszczegółowieniem misji Kościoła

Charyzmaty udzielone przez Ducha Świętego założycielom poszczególnych instytutów dla dobra całego Kościoła uszczegółowiają sposób udziału zakonników w misji Chrystusa. Zakonnicy otrzymują konsekrację dla wypełniania misji w Kościele, zgodnie z charyzmatem swego instytutu⁴¹, co ujmuje się nie tylko w kanonach 574 i 783 Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 roku⁴², lecz także w innych dokumentach kościelnych⁴³. Trzeba jednak zauważyć, zgodnie z intencją prawodawcy kościelnego, że liczne instytuty życia konsekrowanego w Kościele, mimo różnorodności swoich charyzmatów, zawsze jednak wypełniają wolę Ojca, „naśladując dokładnie Chrystusa, czy to modlącego się, czy głoszącego Królestwo Boże, czy czyniącego ludziom dobrze, czy też obcującego z nimi w świecie”⁴⁴. Tym samym zakonnicy upodabniają się do Chrystusa – szukającego woli Ojca zawsze, także w realizacji charyzmatu instytutu, i oddającego Mu swe życie w pełnieniu misji. W ten sposób osoby konsekrowane przedłużają obecność Zbawiciela wśród ludzi, co wydaje się pierwszoplanowe w różnorodności charyzmatów otrzymanych przez instytuty. Nawet realizację charyzmatu instytutu zgodnie z tym, jak określił ją założyciel, który wyznaczył sposób włączenia się w misję oraz rodzaj apostołstwa, należy umieścić w dalszej perspektywie. Charyzmat instytutu jest ważny i przydatny tylko wtedy, jeżeli służy zakonnikom pomocą

⁴¹ G.A. GARDIN, *Progetto apostolico...*, dz. cyt., s. 292; *Orędzie Synodu*, rozdz. VI.

⁴² KPK, kan. 574 § 2: „Do tego stanu życia niektórzy wierni są specjalnie przez Boga powoływani, ażeby w życiu Kościoła korzystali ze szczególnego daru oraz, zgodnie z celem i duchem instytutu, pomagali w Jego zbawczej misji; kan. 783: „Ponieważ członkowie instytutów życia konsekrowanego na mocy samej konsekracji poświęcają się na służbę Kościołowi, są obowiązani do szczególnego udziału w działalności misyjnej w sposób właściwy swojemu instytutowi”; por. *Katechizm Kościoła Katolickiego*, n. 931. (dalej: KKK); JAN PAWEŁ II, *Redemptor hominis* n. 69. (dalej: *Redemptor hominis*).

⁴³ *Vita consecrata*, n. 72: „Można zatem powiedzieć, że osoba konsekrowana «pełni misję» na mocy samej swojej konsekracji, której daje świadectwo w sposób zgodny z programem swojego Instytutu”.

⁴⁴ KPK, kan. 577.

w pełniejszym włączeniu się w misję Chrystusa. Ta prawidłowość dotyczy instytutów zarówno kontemplacyjnych, jak i tych oddanych dziełom apostołskim.

2. Świadomość udziału współczesnych zakonników w zbawczej misji Chrystusa

Podczas obrad IX Zgromadzenia Synodu Biskupów w Rzymie w 1994 roku ojcowie synodalni stwierdzili w wyniku dyskusji, że wielu zakonników nie do końca zdaje sobie sprawę z faktu, że profesja zakonna wpisuje ich w naturę misyjną Kościoła i zobowiązuje do szczególnego uczestnictwa w zbawczej misji Chrystusa, czyli do realizacji posłannictwa, które Ojciec przekazał Synowi i które trwa nadal w Kościele – dzięki Duchowi Świętemu. Nie wszyscy zakonnicy mają świadomość, że misyjność powołania nie jest kwestią wyboru, ale imperatywem, który wynika z obowiązku upodabniania się do Chrystusa⁴⁵. Owocem obrad było umocnienie się w przekonaniu, że świadomość tego, jak istotny jest udział osób konsekrowanych, również zakonników, w tajemnicy misyjnej Kościoła, jest niedostateczna⁴⁶. Dlatego też w trzecim rozdziale adhortacji apostołskiej *Vita consecrata*, wydanej dwa lata po omawianym synodzie, przejawia się troska Ojca Świętego Jana Pawła II o pogłębienie świadomości misyjnej wszystkich instytutów życia konsekrowanego, a także o nowe, pełne pasji włączenie się w misyjne posłannictwo Kościoła. Papież miał nadzieję, że odkrycie na nowo istoty roli instytutów w naturze misyjnej Kościoła wyrwie je ze stagnacji i przyczyni się do odnowy życia zakonnego⁴⁷.

2.1. Zaniedbanie pierwszej misji – pełnionej wobec siebie samych

Pierwszą misję osoby konsekrowane powinny pełnić wobec samych siebie – przez otwieranie własnego serca na działanie ducha

⁴⁵ KPK, kan. 662; *Orędzie Synodu*, rozdz. VI.

⁴⁶ J. NAŁASKOWSKI, *Życie konsekrowane...*, dz. cyt.

⁴⁷ TAMŻE.

Chrystusa⁴⁸, stworzenie Mu przestrzeni w sobie samych, szukanie obecności Boga w sobie, dążenie do głębokiej jedności z Nim, a w dalszej kolejności – przez podejmowanie prób znalezienia miejsca dla Jezusa w sercach innych ludzi⁴⁹. Misjonarzami stają się ci zakonnicy, którzy w myśl np. adhortacji apostolskiej *Vita consecrata* nieustannie pogłębiają w sobie – w odpowiedzi na miłość Boga – całkowite oddanie Mu swego życia i wszystkiego co mają, całej swojej egzystencji, o czym już wyżej wzmiankowano⁵⁰. Skuteczny udział w misji Chrystusa zależy w dużej mierze od tej „automisji”, prowadzącej do coraz pełniejszego oddania siebie, do odtworzenia w sobie na ziemi życia Chrystusa, do uobecniania Go w zwykłej codzienności – aż do utożsamienia się z Nim⁵¹. Zakonnik kształtuje siebie pod działaniem Ducha Świętego na wzór Chrystusa po to, aby kontynuować w historii szczególną obecność Zmartwychwstałego, stawać się żywym znakiem Syna Bożego na ziemi i przedłużać tym samym Jego misję⁵². Ten aspekt misyjności jest wpisany w życie każdej osoby konsekrowanej, niezależnie od charyzmatu instytutu, do którego przynależy⁵³.

⁴⁸ *Vita consecrata*, n. 25.

⁴⁹ *The renewal of religious life*, n. 24; J. TUPIKOWSKI, *Misja osób zakonnych znakiem obecności Chrystusa*, *Życie Konsekrowane* 48(2004) 4, s. 107.

⁵⁰ *Vita consecrata*, n. 16, 19, 22.

⁵¹ *Lumen gentium*, n. 44c: „Stan ten wierniej naśladuje i ustawicznie uobecnia w Kościele tę formę życia, jaką przyjął Syn Boży, przyszedłszy na świat, aby pełnić wolę Ojca, i jaką zalecił uczniom, którzy poszli za Nim”; *Vita consecrata*, n. 1, 16: „Istotnie, przez profesję rad ewangelicznych osoba konsekrowana nie tylko czyni Chrystusa sensem swojego życia, ale stara się też odtworzyć w sobie – w miarę możliwości – tę formę życia, jaką obrał sobie Syn Boży, przyszedłszy na świat”; KONFERENCJA WYŻSZYCH PRZEŁOŻONYCH ZAKONÓW MĘSKICH, KONFERENCJA WYŻSZYCH PRZEŁOŻONYCH ŻEŃSKICH ZGROMADZEŃ ZAKONNYCH, *Idziemy naprzód z nadzieją. Życie konsekrowane w Polsce na początku nowego tysiąclecia*, s. 36.

⁵² J 20,21-22; *Vita consecrata*, n. 18, 30; J. ZDRZĄLEK, *Konsekrowani do pełnienia...*, dz. cyt., s. 280.

⁵³ *Vita consecrata*, n. 25: „Niezależnie bowiem od specyficznych charyzmatów tych Instytutów, które oddają się misji *ad gentes* lub prowadzą działalność w ścisłym sensie apostołską, można powiedzieć, że misyjność jest wpisana w samo serce każdej formy życia konsekrowanego”.

Pierwszą misją zakonników jest dążenie do świętości, które stanowi ich główny cel, formułowany wyraźnie od początku życia zakonnego, a jasno wyrażony w prawodawstwie kościelnym, chociażby w *Normach* wydanych przez Stolicę Apostolską w 1901 roku dla zgromadzeń zakonnych o ślubach prostych. Podkreślono w nich, że pierwszym celem, wspólnym dla wszystkich zgromadzeń zakonnych, jest uświęcenie swych członków przez zachowanie ślubów i konstytucji poszczególnych zgromadzeń⁵⁴. Stan zakonny należy do życia i świętości Kościoła⁵⁵, dlatego też „każdy powołany do profesji rad ewangelicznych powinien usilnie starać się o to, by wytrwać i wznieść się wyżej w tym powołaniu, do którego wezwał go Bóg, celem przysporzenia świętości Kościołowi”⁵⁶. Nie bez powodu życie zakonne, nacechowane dążeniem do osiągnięcia doskonałej miłości, nazywano stanem doskonałości⁵⁷. Zakonnicy, którzy są powołani do świętości, mają wciąż przypominać wszystkim wierzącym o konieczności odpowiadania świętością życia na miłość Boga rozlaną w sercach przez Ducha Świętego⁵⁸. Ten obowiązek jest aktualny także w trzecim tysiącleciu i stanowi część misji jednoczenia się zakonników z Bogiem poprzez poznawanie i wypełnianie Jego woli⁵⁹.

⁵⁴ SACRA CONGREGATIO EPISCOPORUM ET REGULARIUM, *Normae, secundum quas S. Congr. Episcoporum et Regularium procedere solet in approbandis novis institutis votorum simplicium*, 28 iunii 1901, w: T. SCHAEFER, *De religiosis ad normam Codicis Iuris Canonici*, Roma 1974, s. 1102-1134; także w: E. SASTRE SANTOS, *El ordenamiento de los institutos de votos simples según las Normae de la Santa Sede (1854-1958)*, Roma-Madрид 1993, Apéndice documental, n. 57, s. 266-299.

⁵⁵ *Lumen gentium*, n. 44; KPK, kan. 207, kan. 574.

⁵⁶ *Lumen gentium*, n. 47.

⁵⁷ *Lumen gentium*, n. 42; *Vita consecrata*, n. 30, 35; B. SZEWCZUL, *Definicja prawno-teologiczna życia konsekrowanego przez profesję rad ewangelicznych*, *Prawo Kanoniczne* 59(2016) 1, s. 20-22; G.F. POLI, *Dimensione ecclesiale della vita consacrata*, w: A.A.VV. *Credere oggi. La Vita consacrata nella Chiesa*, 11 (1991) 6, s. 44-45.

⁵⁸ Rz 5,5; *Vita consecrata*, n. 33.

⁵⁹ *Vita consecrata*, n. 93.

2.2. Misja, apostołat i praca zawodowa

W ostatnich latach w środowiskach zakonnych termin *misja* jest często rozumiany jako synonim apostołatu. Wydaje się to częściowo słuszne, chociażby ze względu na ten sam grecki źródłosłów (*apostél-lein*) obu wyrazów i definicję apostołatu zakonników podaną w kan. 673 KPK z 1983 roku. Apostołat zakonników sprowadza się tu do dawania przez nich świadectwa życia konsekrowanego, czyli całkowicie oddanego Bogu (co stanowi przecież istotę misji), dodatkowo ożywianego modlitwą i ascezą⁶⁰.

2.2.1. Działalność a istota misji

Obecnie niewielu zakonników definiuje apostołstwo w myśl KPK z 1983 roku. Większość z nich, w nawiązaniu do długiej ewolucji znaczeniowej tego wyrazu, utożsamia go tylko z działalnością prowadzoną przez instytut, z jego dziełami, czyli z tzw. „zewnętrznym apostołatem”⁶¹. Redukcja pojęcia „apostołat”, tak bardzo zbliżonego znaczeniowo do terminu „misja”, sprawia, że istota misji zostaje ograniczona jedynie do praktycznej działalności⁶². Minimalizacja stała się dostrzegalna i niepokojąca, czemu dano wyraz w dokumentach kościelnych, w których wprost zaznaczono, że dzieła zewnętrzne i związana z nimi działalność nie stanowią istoty misji i nie są jej najważniejszym przejawem⁶³. Dobitnie stwierdzono: „dzieł nie należy ponadto identyfikować z misją: stanowią sposób, w jaki

⁶⁰ G.A. GARDIN, *Progetto apostolico...*, dz. cyt., s. 292.

⁶¹ KPK, kan. 678 § 2.

⁶² B. SZEWCZUL, *Apostołstwo zakonników...*, dz. cyt., s. 94-98; J. ZDRZĄLEK, *Konsekrowani do pełnienia...*, dz. cyt., s. 281-283.

⁶³ *Vita consecrata*, n. 44, 72: „Najważniejszym przejawem misji nie są bowiem zewnętrzne dzieła, ale przede wszystkim uobecnianie w świecie samego Chrystusa przez osobiste świadectwo. Oto jest wyzwanie i pierwszoplanowe zadanie życia konsekrowanego!”; *Mutuae relationes*, n. 15: „Dlatego misja Ludu Bożego nie może nigdy zasadzać się na samym tylko zewnętrznym działaniu, gdyż trud apostołski żadną miarą nie może sprowadzić się wyłącznie do samego, choćby bardzo wydawnego postępu ludzkiego; wszelkie bowiem inicjatywy pasterskie i misjonarskie zasadzają się radykalnie na uczestnictwie w misterium Kościoła”.

misja się uwidacznia, są jej rezultatem, lecz nie wyczerpują jej, ani nie określają... Misja bowiem jest nierozzerwalnie związana z *sequela Christi* oraz służbą małym i ubogim. Autentyczna misja, zrodzona ze szczególnego doświadczenia Ducha Świętego, który ponownie uobecnia w Kościele pewien aspekt misterium Chrystusa i pogłębia to doświadczenie, musi strzec wymiaru mistycznego⁶⁴.

Działalność apostołska w instytutach oddanych dziełom apostołskim należy do ich natury i dlatego nie mogą one z niej zrezygnować. Jest ona „świętym posługiwaniem”, dziełem zleconym przez Kościół⁶⁵, które jednak – jak podaje Kodeks Prawa Kanonicznego – ma być nacechowane duchem zakonnym. Priorytetem dla zakonników powinno być zawsze wewnętrzne zjednoczenie z Bogiem – to z niego ma wypływać działalność apostołska, która jedynie ugruntowuje i pogłębia zakonną misję⁶⁶. Instytuty zaangażowane w jedną z form apostołstwa zewnętrznego powinny rozwijać *zdrową duchowość działania*, dzięki której można dostrzec Boga we wszystkich rzeczach i widzieć wszystkie rzeczy w Bogu⁶⁷. Tę myśl wyrażano wkrótce po Soborze Watykańskim II – zaznaczono, że działalność apostołska i dobroczynna, choć istotna dla życia zakonnego, nie stanowi głównego celu profesji zakonnej, ponieważ można ją wykonywać bez konsekracji zakonnej⁶⁸.

⁶⁴ *Ekonomia w służbie charyzmatu i misji*, n. 23.

⁶⁵ *Perfectae caritatis*, n. 8; KPK, kan. 675 § 1; *Vita consecrata*, n. 72: „Jest rzeczą oczywistą, że jeśli charyzmat założycielski przewiduje działalność duszpasterską, to świadectwo życia oraz dzieła apostołskie i dzieła służące postępowi człowieka są równie ważne: i jedno, i drugie jest znakiem Chrystusa, konsekrowanego dla chwały Ojca, a zarazem posłanego na świat dla zbawienia braci i sióstr”.

⁶⁶ KPK, kan. 675 § 2.

⁶⁷ *Vita consecrata*, n. 74.

⁶⁸ ŚWIĘTA KONGREGACJA ZAKONÓW I INSTYTUTÓW ŚWIECKICH, *Instrukcja o odnowie formacji zakonnej „Renovationis causam”*, n. 2: „Trzeba jednak podkreślić, że chociaż w Instytutach czynnych «do samej istoty życia zakonnego należy działalność apostołska i dobroczynna» (por. Dz 8), nie stanowi jednak ona głównego celu profesji zakonnej. Te same bowiem dzieła apostołskie można wypełniać niezależnie od konsekracji zakonnej”. (dalej: *Renovationis causam*).

2.2.2. Apostolstwo jako świadectwo życia konsekrowanego

Realizacja misji Chrystusa przez coraz pełniejsze oddawanie Mu swego życia z miłości do Niego, upodobnienie się do Niego, a także przedłużanie Jego egzystencji na ziemi sprawiają, że zakonnicy stają się jednocześnie dla innych przykładem oddania życia Bogu na wzór Zbawiciela. I to jest właśnie apostolstwo właściwie rozumiane, zgodnie z definicją zawartą w KPK z 1983 roku, która jasno określa, że jest nim nie tyle działanie, ile przede wszystkim świadectwo własnego całkowitego oddania się zbawczej woli Bożej – oddania, które karmi się modlitwą i pokutą⁶⁹. Najistotniejszym elementem apostolstwa osób konsekrowanych jest sama konsekracja ich życia⁷⁰, dlatego nie można mylić apostolstwa z dziełami apostołskimi ani z wykonywaną pracą. Niewłaściwe jest zatem stosowanie zwrotu: „wychodzę, aby pełnić apostolstwo”⁷¹.

Adhortacja apostołska *Vita consecrata* zachęca do odkrycia na nowo tak pojmowanego apostolstwa – z dokumentu wynika, że jest to najważniejsze wyzwanie i pierwszoplanowe zadanie współczesnego życia konsekrowanego⁷², gdyż dzięki zakonnikom – świadkom może stać się widzialna obecność Chrystusa na ziemi: wcielona, zbawcza,

⁶⁹ KPK, kan. 673.

⁷⁰ *Vita consecrata*, n. 44: „Istotą misji apostołskiej jest bowiem nie tyle działanie, co przede wszystkim świadectwo własnego całkowitego oddania się zbawczej woli Bożej – oddania, które karmi się modlitwą i pokutą”; tamże, n. 72, 76; S. RECCHI, *Consacrazione è missione*, *Vita Consacrata* 23(1987) 8-9, s. 549; P. GIGLIONI, *Tutti chiamati ad essere missionari*, *Vita Consacrata* 30(1994) 4, s. 396.

⁷¹ J. BEYER, *Valori essenziali da esprimere nelle costituzioni...*, dz. cyt., s. 288. Źródłem nieporozumienia stała się w dużej mierze zmiana tytułu V rozdziału księgi II Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 roku. W schematach przedkodeksowych nosił on tytuł „Apostolstwo i dzieła apostołskie instytucji”. Wydawał się on jednak zbyt długi, stąd w Kodeksie użyto formy skróconej – „Apostolstwo”, obejmującej zarówno świadectwo życia konsekrowanego, jak i dzieła apostołskie instytucji, rozumiane dziś zbyt wąsko jako jedynie działalność.

⁷² *Lumen gentium*, n. 42; *Vita consecrata*, n. 72, 76, 109: „Dawać świadectwo o Chrystusie swoim życiem, czynami – oto szczególna misja życia konsekrowanego w Kościele i w świecie”.

pełna miłości i zapraszająca⁷³. Im głębsza będzie automisja osób konsekrowanych, im rzetelniejsze się stanie ich szukanie Boga w sobie, tym obfitsze okaże się działanie apostołskie. Zresztą, świadectwo życia to właściwe apostołstwo wszystkich wierzących w Chrystusa⁷⁴. Sam Chrystus był wiernym świadkiem⁷⁵. Narodził się i przyszedł na świat, aby dać świadectwo prawdzie⁷⁶. O swej miłości do Ojca świadczył całym życiem, męką i zmartwychwstaniem. Powołał następnie apostołów, którzy mieli Go dokładnie naśladować, być „świadkami w Jerozolimie, w całej Judei i Samarii i aż po krańce ziemi”⁷⁷. Obecnie na świadków są powoływani kolejni wierni. Ich świadectwo opiera się wciąż na tym samym doświadczeniu, którego przedmiotem jest: „To, co było od początku, cośmy usłyszeli o Słowie życia, co ujrzeliśmy własnymi oczami, na co patrzyliśmy i czego dotyczyły nasze ręce”⁷⁸.

Na podstawie analizy treści dokumentów kościelnych można postawić pytanie: „Czy życie konsekrowane jest jeszcze czytelnym świadectwem, zdolnym przyciągnąć młodych?”⁷⁹. Pojawiają się kolejne pytania. Czy poszczególni zakonnicy są świadkami Chrystusa, czy pozwalają Mu objawić sobą Jego miłość w świecie? Czy podejmują refleksję nad swoim udziałem w misji Chrystusa i czy mają świadomość, że życie zakonne bez zdolności dawania świadectwa o całkowitości oddania się Bogu nie jest udziałem w zbawczej misji Chrystusa i Kościoła? Życie zakonne może być bardzo zaangażowane w działalność społeczną, charytatywną (nawet w ramach realizacji charyzmatu instytutu), może być przesiąknięte licznymi praktykami pobożnymi,

⁷³ *Vita consecrata*, n. 76.

⁷⁴ SOBÓR WATYKAŃSKI II, *Apostolicam actuositatem*, n. 6. (dalej: *Apostolicam actuositatem*); A. WODKA, *Życie w obecności Boga wśród nas*, *Życie Konsekrowane* 87 (2011) 1, s. 11.

⁷⁵ Ap 3,14: „Aniołowi Kościoła w Laodycei napisz: To mówi Amen, Świadek wierny i prawdomówny, Początek stworzenia Bożego”.

⁷⁶ J 18,37: „Ja się na to narodziłem i na to przyszedłem na świat, aby dać świadectwo prawdzie”.

⁷⁷ Dz 1,8.

⁷⁸ 1 J 1,1; *The renewal of religious life*, n. 72.

⁷⁹ *Rozpocząć na nowo od Chrystusa*, n. 12, s. 17.

ale jeżeli zabraknie w nim tego, co jest istotą misji zakonnej, to jednak będzie konsekrowane tylko z nazwy, a co najważniejsze – nie będzie miało udziału w misji Chrystusa.

Od apostołstwa, które nie odnosi się do misji Chrystusa i nie jest świadectwem życia konsekrowanego – poświęconego Bogu, bo koncentruje się głównie na działaniu, jest już bardzo blisko do następnej, bardziej destruktywnej redukcji – do traktowania apostołstwa i misji jako zwykłej pracy zawodowej.

2.2.3. Niebezpieczeństwo ograniczenia misji do pracy zawodowej

Przewartościowanie działalności apostołskiej oraz nieustanny i nadmierny, nierewidowany aktywizm, przeradzający się często w „działanie dla samego działania” – tak charakterystyczne w życiu współczesnych zakonników – spowodowały nieuchronne sprowadzenie udziału w misji Chrystusa, a tym samym również i życia zakonnego, do zwykłego wykonywania pracy zawodowej⁸⁰. Działalność zakonników zesła z „poziomu eklezjalnego na poziom zwykłej działalności o wymiarze horyzontalnym i doczesnym”, przed czym przestrzegano w dokumentach kościelnych już 40 lat temu⁸¹. Pracoholizm poważnie zagraża życiu zakonnemu, ponieważ uderza w jego podstawy, w wymiar duchowy i w istotę konsekracji, odwraca uwagę od oddawania wszystkiego Bogu w akcie wiary i zaufania Mu, a każe pokładać ufność tylko w tym, co się samemu działo, chociaż tak

⁸⁰ KONGREGACJA INSTYTUTÓW ŻYCIA KONSEKROWANEGO I STOWARZYSZEŃ ŻYCIA APOSTOŁSKIEGO, *Życie braterskie we wspólnocie*, n. 5c. (dalej: *Życie braterskie we wspólnocie*); *Posługa władzy*, n. 23: „Zawsze istnieje niebezpieczeństwo ograniczenia misji do zawodu, który się wykonuje ze względu na samorealizację i na własny rachunek”; B. GIEMZA, *Pokusy wobec komunii Kościoła*, *Życie Konsekrowane* 88(2011) 2, s. 59: „Dzieje się tak zgodnie z dzisiejszą tendencją do utożsamienia człowieka z jego funkcją pełnioną w społeczności. Konsekwencją jest pokusa redukcji powołania zakonnego i kapłańskiego do pełnionego etatu, np. katechety w szkole, kapelana w szpitalu”.

⁸¹ ŚWIĘTA KONGREGACJA ZAKONÓW I INSTYTUTÓW ŚWIECKICH, *Instrukcja o kontemplacyjnym wymiarze życia zakonnego „Dimensio contemplativa”*, n. 14. (dalej: *Dimensio contemplativa*).

naprawdę – jak pisał papież Benedykt XVI – działamy nie przez to, co robimy, ale przez to, kim jesteśmy⁸².

2.2.4. Charyzmat instytutu przeszkodą w pełnieniu misji?

Zdobyczą czasu po Soborze Watykańskim II było określenie życia zakonnego mianem charyzmatu, a także pojawienie się pojęć charyzmatu założyciela, charyzmatu instytutu i charyzmatu założycielskiego. W kolejnych latach w instytutach zakonnych wciąż się zajmowano tymi pojęciami, aby je skwapliwie zgłębiać i realizować. Wydawać by się mogło, że troska o charyzmat, a więc w sumie o sprawy i dylematy własnego instytutu, stała się w okresie posoborowym celem głównym. Zanedbano przy tym jednak odniesienie charyzmatu instytutu do jego misji w Kościele i do uczestnictwa zakonników w tejże misji. Zajęto się głównie charyzmatem, który miał stanowić pomoc, środek, sposób włączenia się w misję Chrystusa, a stracono z horyzontu cel jego realizacji – samą misję. Charyzmaty instytutów ukazują różne aspekty tej samej i jedynej misji Chrystusa i Kościoła⁸³. Problem przedkładania charyzmatu instytutu ponad jego misję dostrzegł kardynał J.M. Bergoglio, dlatego poruszył tę kwestię na IX Zgromadzeniu Synodu Biskupów w Rzymie w 1994 roku. Stwierdził, że instytuty zakonne są darem dla Kościoła, powstają w Kościele, Kościół przyjmuje ich śluby, wykonują w imieniu Kościoła działalność apostołską, wzrastają w Kościele, są ukierunkowane na Kościół⁸⁴ – dlatego nie mogą nazbyt wysoko cenić swego charyzmatu założycielskiego, a jednocześnie ignorować swojej przynależności do Kościoła. Nadmierną troskę o charyzmat, prowadzącą do dezorientacji i rozproszenia, kardynał nazwał wówczas „światowością

⁸² BENEDYKT XVI, *W dzień Pięćdziesiątnicy*, Kraków 2006, s. 15-16.

⁸³ J.C. PAREDES, *Missione*, w: *Dizionario Teologico della Vita Consacrata*, Milano 1994, s. 1049.

⁸⁴ *Perfectae caritatis*, n. 8; *Vita consecrata*, n. 3: „Istotnie, życie konsekrowane znajduje się w samym sercu Kościoła jako element o decydującym znaczeniu dla jego misji, [...] stanowi cenny i nieodzowny dar także dla teraźniejszości i przyszłości Ludu Bożego, ponieważ jest głęboko zespolone z jego życiem, jego świętością i misją”; M. AZEVEDO, *Missione e vita religiosa*, Vita Consacrata 26(1990) 6, s. 545.

duchową⁸⁵. Stwierdził, że życie zakonne ukształtowane w ten sposób nie jest darem Ducha Świętego dla Kościoła, czyli nie jest charyzmatem, lecz staje się eksponatem muzealnym, własnością zamkniętą w samej sobie. Kościół natomiast nie został ustanowiony jako organizacja oparta na działaniu, ale jako Ciało Chrystusa – aby dawać o Nim świadectwo⁸⁶.

J.M. Bergoglio po wyborze na stolicę Piotrową określił sposób realizacji charyzmatu instytutu mianem „ciasnego ogródka”⁸⁷, w którym każdy „uprawia swoją grządkę”, tj. wykonuje własną pracę, co papież nazwał „usadawianiem się w małych zagrodach”⁸⁸. Sprawia to, że całe instytuty są skupione na swoich zadaniach, zamknięte w swoich problemach, a mało zainteresowane misją całego Kościoła. Wówczas małe rzeczy stają się wielkimi, absolutnymi, a wielkie rzeczy – nieistniejącymi⁸⁹. Hermetyczne zamknięcie w realizacji własnego charyzmatu przyczynia się do urządzania prywatnego życia zakonnego, odznaczającego się często wygodą, bez troską i niemałym luksusem⁹⁰, stąd często w dokumentach zachęca się zakonników do *sentire cum Ecclesiae*⁹¹.

⁸⁵ J.M. BERGOGLIO, *La vita consacrata e la sua missione nella Chiesa*, Vita Consacrata 50(2014) 1, s. 12.

⁸⁶ TAMŻE s. 7, 12-13; *Mutuae relationes*, n. 20: „Kościół nie po to został ustanowiony, by stanowić organizację działań, ale powstał raczej jako żywe Ciało Chrystusa do dawania świadectwa”.

⁸⁷ *Ekonomia w służbie charyzmatu i misji*, n. 24

⁸⁸ FRANCISZEK, *Homilia wygłoszona w Hawanie 20 września 2015 roku*, https://www.vatican.va/content/francesco/pl/homilies/2015/documents/papa-francesco_20150920_cuba-omelia-vespri.html [dostęp 15.06.2025]

⁸⁹ *Ekonomia w służbie charyzmatu i misji* n. 24; KONGREGACJA INSTYTUTÓW ŻYCIA KONSEKROWANEGO I STOWARZYSZEŃ ŻYCIA APOSTOLSKIEGO, *Dar wierności. Radość wytrwałości*. Wytyczne, n. 19. (dalej: *Dar wierności. Radość wytrwałości*).

⁹⁰ J. NAŁASKOWSKI, *Życie konsekrowane...*, dz. cyt.

⁹¹ *Vita consacrata*, n. 46, *Mutuae relationes*, n. 34-35; *Posługa władzy*, n. 13f: „Pójście za Panem nie może być przedsięwzięciem samotnych żeglarzy, ale dokonuje się we wspólnej łodzi Piotrowej, która opiera się burzom, a osoba konsekrowana wniesie w dobrą nawigację swój wkład wierności, żmudnej i radosnej”.

2.2.5. Życie braterskie we wspólnocie aspektem misji zakonników

Życie zakonne ma udział w misji Chrystusa także przez braterski wymiar wspólnot zakonnych, który – obok podjęcia rad ewangelicznych przez śluby i oddzielenia od świata – należy do jego istotnych elementów⁹². Sam Chrystus powołał wspólnotę apostołów, aby nauczyl się od Niego żyć dla Ojca i dla misji. Wokół apostołów powstała kolejna wspólnota, której członkowie doświadczali komunii i zjednoczenia z Chrystusem i ze sobą – mieli jedno serce i jedną duszę⁹³. Właśnie życie w takiej jedności stało się wzorem dla pierwszych zakonodawców⁹⁴. Samo życie braterskie zakonników, należycie przeżywane w komunii oraz w miłości, miało i ma oddziaływanie apostoelskie, wyrażające się w pełnych zachwyty słowach: „Popatrzcie, jak oni się miłują”. Rodzi ono Boga we wspólnocie, która sama w sobie staje się apostołstwem i realizacją misji⁹⁵. Również obecnie można zaobserwować tę prawidłowość – im bardziej życie wspólnotowe będzie przepełnione duchem braterstwa, pełne komunii z braćmi i siostrami, tym bardziej stanie się owocne apostołsko i zaangażowane w spełnianie szczególnej misji instytutu⁹⁶. Wspólnota nie będzie w takiej sytuacji zredukowana do wspólnego zamieszkiwania w domu instytutu.

Tymczasem sposób przeżywania przez współczesnych zakonników własnej pracy w zsekularyzowanym świecie jako zwykłego wykonywania zajęć lub zawodu i poświęcanie zbyt dużo czasu działaniu

⁹² KPK, kan. 607; *Vita consecrata*, n. 72.

⁹³ Dz, 4,32-37.

⁹⁴ *Vita consecrata*, n. 41; M.M. JOHANNING, *La missione elemento...*, dz. cyt., s. 208.

⁹⁵ *Życie braterskie we wspólnocie* n. 54; *Vita consecrata*, n. 46: „Życie w komunii staje się bowiem «znakiem dla świata i przyciągającą siłą, [...] W ten sposób owa komunია otwiera się na dzieło misyjne, więcej, sama staje się misją»; można wręcz powiedzieć, że «komunia rodzi komunię i w samej swej istocie przyjmuje kształt komunii misyjnej»”; *Rozpocząć na nowo od Chrystusa*, n. 29: „Świętość i misja realizują się we wspólnocie, ponieważ Chrystus czyni się obecnym w niej i przez nią”; J. AUBRY, *Il rinnovamento della missione negli Istituti religiosi dediti all'apostolato*, *Vita Consacrata* 21(1985) 2, s. 197; A. WODKA, *Żyć w obecności...*, dz. cyt., s. 21.

⁹⁶ *Życie braterskie we wspólnocie*, n. 54; *Vita consecrata*, n. 72; G.A. GARDIN, *Progetto apostolico...*, dz. cyt., s. 295.

sprawiły, że życie braterskie we wspólnocie zaczęto uznawać za przeszkodę w pracy apostołskiej⁹⁷. Już 30 lat temu w instrukcji o życiu braterskim we wspólnocie *Congregavit nos* dostrzegano, „że w pewnych przypadkach wspólnota zakonna straciła znaczenie w oczach zakonników i zakonnic i być może nie jest już dla nich ideałem, do którego warto dążyć”⁹⁸. „Niektórzy uważali «budowanie wspólnoty» za przeszkodę w wypełnianiu posłannictwa, niemal tracenie czasu na kwestie o charakterze drugorzędnym”⁹⁹. Można było zauważyć specyficzną ucieczkę ze wspólnoty w pracę zawodową wykonywaną najchętniej na zewnątrz, tzn. poza dziełami prowadzonymi przez instytut. Szukano sposobów pozostawania w pracy zawodowej możliwie jak najdłużej, także w wieku emerytalnym.

Po wielu latach podobnego pojmowania pracy dom zakonny przestawał być „wspólnotą braterską w Chrystusie”, a coraz bardziej stawał się tylko miejscem pobytu, skupiskiem podmiotów, z których każdy prowadzi własne życie¹⁰⁰.

Misja Chrystusa jest tajemnicą, a jej stopniowe poznawanie wymaga zarówno głębokiego zjednoczenia z Nim, jak i rozeznawania w „zdrowej” wspólnocie braci albo siostr, łącznie z przełożonymi. Następnie cała wspólnota i poszczególni zakonnicy powinni podjąć wysiłek okazania posłuszeństwa Bogu w pełnieniu rozeznanej misji¹⁰¹, które zależy w dużej mierze od jakości ich komunii we wspólnocie. Misja, która nie byłaby rozeznana przez wspólnotę, jest wątpliwa, a życie wspólnoty, która nie otwiera się ku misji, jest podejrzané¹⁰².

Poprawa jakości życia braterskiego wspomogłaby z pewnością odnowę instytutu i realizację misji. Stąd zachęca się usilnie, aby zakonnicy troszczyli się o życie braterskie, aby stawali się „jaśniejącym znakiem Jerozolimy” i „prawdziwymi mistrzami komunii”¹⁰³.

⁹⁷ *Życie braterskie we wspólnocie*, n. 5c.

⁹⁸ TAMŻE, n. 1.

⁹⁹ TAMŻE, n. 54.

¹⁰⁰ TAMŻE, n. 50.

¹⁰¹ M.M. JOHANNING, *La missione elemento...*, dz. cyt., s. 208.

¹⁰² P. GIGLIONI, *Tutti chiamati...*, dz. cyt., s. 396.

¹⁰³ *Vita consecrata*, n. 45, 46; G.A. GARDIN, *Progetto apostolico...*, dz. cyt., s. 299.

Zakończenie

Powszechne użycie w ostatnich latach terminu „misja” w odniesieniu misji *ad gentes*, czyli do ewangelizacji narodów nieznających Chrystusa, oraz zastosowanie go przy określaniu np. roli formatora albo planów rozwoju uczelni, firmy i przedsiębiorstwa rozmyło znaczenie najważniejszej dla chrześcijan misji – misji zbawczej Chrystusa. Nastąpiło utożsamienie jej z wykonywaną pracą i zawodem – także w środowiskach osób konsekrowanych. I chociaż misyjność wpisuje się w samo serce każdej formy życia konsekrowanego¹⁰⁴, to trzeba stwierdzić, że świadomość obowiązku przedłużania swym życiem misji Chrystusa jest wśród współczesnych zakonników nikła. W efekcie zauważa się przesunięcie zainteresowania misją na środki służące włączeniu się w misję i traktowanie ich jak celu życia zakonnego. Realizacja charyzmatu instytutu i apostołstwa zostaje sprowadzona do wykonywania określonej działalności zewnętrznej.

Wydaje się, że kryzys życia zakonnego nie polega na spadku liczebności zakonników, lecz na braku ich duchowej wierności własnej misji¹⁰⁵. Większa świadomość istoty udziału w misji Chrystusa mogłaby nadać życiu zakonnemu głębszy sens i przyczynić się do jego długo oczekiwanej odnowy¹⁰⁶.

Bibliografia

Źródła

- Codex Iuris Canonici auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatus*, AAS 75 (1983), pars II, s. 1-317. Tekst łacińsko-polski: Kodeks Prawa Kanonicznego. Przekład polski zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu, Pallotinum, Poznań 1984.
- CONCILIUM VATICANUM II, *Constitutio dogmatica de Ecclesia Lumen gentium* (22.11.1964), AAS 57(1965), s. 5-67. Tekst polski: Sobór Watykański II, *Konstytucje – Dekrety – Deklaracje*, Poznań 2002, s. 104-166.
- CONCILIUM VATICANUM II, *Decretum de accommodata renovatione vitae religiosae Perfectae caritatis* (28.10.1965), AAS 58(1966), s. 702-712. Tekst polski: Sobór Watykański II, *Konstytucje – Dekrety – Deklaracje*, Poznań 2002, s. 259-275.

¹⁰⁴ *Vita consacrata*, n. 25.

¹⁰⁵ TAMŻE, n. 63.

¹⁰⁶ TAMŻE, n. 37.

- CONCILIUM VATICANUM II, *Decretum de activitate missionali Ecclesiae Ad gentes divinitus* (7.12.1965), AAS 58(1966), s. 947-990. Tekst polski: Sobór Watykański II, *Konstytucje – Dekrety – Deklaracje*, Poznań 2002, s. 433-471.
- CONCILIUM VATICANUM II, *Decretum de apostolatu laicorum Apostolicam actuositatem* (17.11.1965), AAS 58(1966), s. 837-864. Tekst polski: Sobór Watykański II, *Konstytucje – Dekrety – Deklaracje*, Poznań 2002, s. 377-401.
- FRANCISZEK, *Homilia wygłoszona w Hawanie 20 września 2015 roku*, https://www.vatican.va/content/francesco/pl/homilies/2015/documents/papa-francesco_20150920_cuba-omelia-vespri.html [dostęp 15.06.2025]
- JAN PAWEŁ II, *Christifideles laici* (30.12.1988). Adhortacja apostolska, AAS 81(1988), s. 393-521. Tekst polski: https://www.vatican.va/content/john-paul-ii/pl/apost-exhortations/documents/hf_jp-ii_exh_30121988_christifideles-laici.html [dostęp 15.06.2025].
- JAN PAWEŁ II, *Redemptionis Donum* (25.03.1984). Adhortacja apostolska, AAS 76(1984), s. 513-546. Tekst polski: *Życie konsekrowane w dokumentach Kościoła. Od Vaticanum II do Ripartire da Cristo*, red. K. Wójtowicz, Kraków 2003², s. 317-339.
- JAN PAWEŁ II, *Redemptor hominis* (4.03.1979). Encyklika, AAS 71(1979), s. 257-324. Tekst polski: https://www.vatican.va/content/john-paul-ii/pl/encyclicals/documents/hf_jp-ii_enc_07121990_redemptoris-missio.html [dostęp 15.12.2024].
- JAN PAWEŁ II, *Redemptoris missio* (7.12.1990). Encyklika, AAS 83(1991), s. 249-340. Tekst polski: https://www.vatican.va/content/john-paul-ii/pl/encyclicals/documents/hf_jp-ii_enc_07121990_redemptoris-missio.html [dostęp 15.12.2024].
- JAN PAWEŁ II, *Vita consecrata* (25.03.1996). Adhortacja apostolska, AAS 87(1996), s. 377-486. Tekst polski: *Posynodalna adhortacja apostolska o życiu konsekrowanym i jego misji w Kościele i w świecie Vita consecrata*, Warszawa-Ząbki 1996.
- Katechizm Kościoła Katolickiego*, Poznań 1994.
- KONFERENCJA WYŻSZYCH PRZEŁOŻONYCH ZAKONÓW MĘSKICH, KONFERENCJA WYŻSZYCH PRZEŁOŻONYCH ŻEŃSKICH ZGROMADZEŃ ZAKONNYCH, *Idziemy naprzód z nadzieją. Życie konsekrowane w Polsce na początku nowego tysiąclecia*, Kraków 2003.
- KONGREGACJA INSTYTUTÓW ŻYCIA KONSEKROWANEGO I STOWARZYSZEŃ ŻYCIA APOSTOLSKIEGO, *Dar wierności. Radość wytrwałości*. Wytyczne, Niepokalanów 2020.
- KONGREGACJA INSTYTUTÓW ŻYCIA KONSEKROWANEGO I STOWARZYSZEŃ ŻYCIA APOSTOLSKIEGO, *Rozpocząć na nowo od Chrystusa: odnowione zaangażowanie życia konsekrowanego w trzecim tysiącleciu*. Instrukcja, Poznań 2002.
- KONGREGACJA INSTYTUTÓW ŻYCIA KONSEKROWANEGO I STOWARZYSZEŃ ŻYCIA APOSTOLSKIEGO, *Ekonomia w służbie charyzmatu i misji*. Ukierunkowania, Niepokalanów 2019.

- KONGREGACJA INSTYTUTÓW ŻYCIA KONSEKROWANEGO I STOWARZYSZEŃ ŻYCIA APOSTOLSKIEGO, *Życie braterskie we wspólnocie*. Instrukcja, w: *Życie konsekrowane w dokumentach Kościoła. Od Vaticanum II do Ripartire da Cristo*, red. K. Wójtowicz, Kraków 2003, s. 499-548.
- KONGREGACJA INSTYTUTÓW ŻYCIA KONSEKROWANEGO I STOWARZYSZEŃ ŻYCIA APOSTOLSKIEGO, *Posługa władzy i posłuszeństwo. Faciem tuam, Domine, requiram*. Instrukcja, Watykan 2008.
- PAWEŁ VI, *Evangelica testificatio* (29.06.1971). Adhortacja apostolska, AAS 63(1971), s. 497-526. Tekst polski: PAWEŁ VI, Charyzmat życia zakonnego. Przemówienia i dokumenty, wybór i opracowanie A. Żuchowski, T. Sułowska, Poznań-Warszawa 1974, s. 232-259.
- Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu w przekładzie z języków oryginalnych* (Biblia Tysiąclecia), Poznań-Warszawa 1980.
- SACRA CONGREGATIO EPISCOPORUM ET REGULARIUM, *Normae, secundum quas S. Congr. Episcoporum et Regularium procedere solet in approbandis novis institutis votorum simplicium*, 28 iunii 1901, w: T. SCHAEFER, *De religiosis ad normam Codicis Iuris Canonici*, Roma 1947 s. 1102-1134; także w: E. SASTRE SANTOS, *El ordenamiento de los institutos de votos simples según las Normae de la Santa Sede (1854-1958)*, Roma-Madrid 1993, Apéndice documental, s. 266-299.
- SYNOD BISKUPÓW, IX ZWYCZAJNE ZGROMADZENIE OGÓLNE SYNODU BISKUPÓW, *Oredzie Synodu* (Rzym, 27.10.1994 r.), <https://www.zyciezakonne.pl/dokumenty/kosciol/jan-pawel-ii/synod-biskupow-o-zyciu-konsekrowanym-1994r/synod1994-oredzie/oredzie-synodu-52535/> [dostęp 15.06.2025]
- ŚWIĘTA KONGREGACJA ZAKONÓW I INSTYTUTÓW ŚWIECKICH, *O kontemplacyjnym wymiarze życia zakonnego „Dimensio contemplativa”*. Instrukcja, w: *Życie konsekrowane w dokumentach Kościoła. Od Vaticanum II do Ripartire da Cristo*, red. K. Wójtowicz, Kraków 2003, s. 227-242.
- ŚWIĘTA KONGREGACJA ZAKONÓW I INSTYTUTÓW ŚWIECKICH, *O odnowie formacji zakonnej „Renovationis causam”*. Instrukcja, w: Paweł VI, Charyzmat życia zakonnego. Przemówienia i dokumenty. Wybór i opracowanie A. Żuchowski, T. Sułowska, Poznań-Warszawa 1974, s. 263-282.
- ŚWIĘTA KONGREGACJA ZAKONÓW I INSTYTUTÓW ŚWIECKICH, *O istotnych elementach nauczania Kościoła na temat życia konsekrowanego w zastosowaniu do instytutów oddających się pracy apostolskiej „The renewal of religious life”*. Instrukcja, w: *Życie konsekrowane w dokumentach Kościoła. Od Vaticanum II do Ripartire da Cristo*, red. K. Wójtowicz, Kraków 2003², s. 289-315.
- ŚWIĘTA KONGREGACJA ZAKONÓW I INSTYTUTÓW ŚWIECKICH, ŚWIĘTA KONGREGACJA BISKUPÓW, *Wytyczne dla wzajemnych stosunków między biskupami i zakonnikami „Mutuae relationes”*, w: *Życie konsekrowane w dokumentach Kościoła. Od Vaticanum II do Ripartire da Cristo* red. K. Wójtowicz, Kraków 2003, s. 157-188:

Literatura

- AUBRY J., *Il rinnovamento della missione negli Istituti religiosi dediti all'apostolato*, Vita Consacrata 21(1985) 2, s. 177-209.
- AZEVEDO M., *Missione e vita religiosa*, Vita Consacrata 26(1990) 6, s. 540-551.
- BALTHASAR H. Urs von, *Christlicher Stand*, Einsiedeln 1977.
- BENEDYKT XVI, *W dzień Pięćdziesiątnicy*, Kraków 2006.
- BERGOGLIO J. M., *La vita consacrata e la sua missione nella Chiesa*, Vita Consacrata 50(2014) 1, s. 7-11.
- BEYER J., *L'apostolato dei religiosi*, Vita Consacrata 12(1976) 4, s. 212-219.
- BEYER J., *Valori essenziali da esprimere nelle costituzioni*, Vita Consacrata 22(1986) 4, s. 287-299.
- CONGAR Y., *Sacerdozio e laicato*, Brescia 1996.
- GARDIN G.A., *Progetto apostolico*, w: Supplemento al Dizionario Teologico della Vita Consacrata, a cura di G.F. Poli, Milano 2003, s. 291-306.
- GIEMZA B., *Pokusy wobec komunii Kościoła*, Życie Konsekrowane 88(2011) 2, s. 40-61.
- GIGLIONI P., *Tutti chiamati ad essere missionari*, Vita Consacrata 30(1994) 4, s. 394-404.
- JOHANNING M.M., *La missione elemento costitutivo della vita religiosa apostolica*, w: AA.VV., *Vita religiosa apostolica. Fondamenti e note distintive*, Bologna 1984, s. 205-213.
- JUGAN A., *Słownik kościelny łacińsko-polski*, Warszawa 1992³.
- NALASKOWSKI J., *Życie konsekrowane w misyjnym posłannictwie Kościoła*, <https://zakony-zenskie.pl/zycie-konsekrowane-w-misyjnym-poslannictwie-kosciola/> [dostęp 15.06.2025]
- PASZKOWSKA T., *Misterium konsekracji osób. W perspektywie duchowości Soboru Watykańskiego II*, Lublin 2005, s. 234.
- PARDILLA Á., *La realtà della vita religiosa. Analisi e bilancio di cinquant'anni (1965-2015) e prospettive*, Città del Vaticano 2016.
- PAREDES J.C., *Missione*, w: Dizionario Teologico della Vita Consacrata, Milano 1994, s. 1038-1063.
- PAWLUK T., *Prawo kanoniczne według Kodeksu Jana Pawła II*, t. II, Lud Boży, jego nauczanie i uświęcanie, Olsztyn 1986, s. 28-29.
- POLI G.F., *Dimensione ecclesiale della vita consacrata*, w: AA.VV. *Credere oggi. La Vita consacrata nella Chiesa*, 11(1991) 6, s. 44-58.
- RAMBALDI G., *La vita religiosa nella missione della Chiesa*, Vita Consacrata, 14(1978) 10, s. 472-479.
- RECCHI S., *Consacrazione è missione*, Vita Consacrata 23(1987) 8-9, s. 546-552.
- SANTOS FILHO M. DOS, CC. 673 e 681- l'apostolato della vita consacrata e la stipulazione di convenzioni: aspetti giuridici e lacuna legis nel nuovo CIC 1983, Romae 2016.

- SONDEL J., *Słownik łacińsko-polski dla prawników i historyków*, Kraków 1997.
- SZEW CZUL B., *Apostolstwo zakonników jako „novum” w Kodeksie Prawa Kanonicznego z 1983 roku*, w: *Od zgromadzeń zakonnych o ślubach prostych do nowych form życia konsekrowanego. Ewolucja prawa na przestrzeni ostatnich 100 lat*, red. B. Szewczul, A.M. Chciałowska, M.A. Marszałek, Warszawa-Kraków 2018, s. 89-117.
- SZEW CZUL B., *Definicja prawno-teologiczna życia konsekrowanego przez profesję rad ewangelicznych*, *Prawo Kanoniczne* 59(2016) 1, s. 19-43.
- TUPIKOWSKI J., *Misja osób zakonnych znakiem obecności Chrystusa*, *Życie Konsekrowane* 48(2004) 4, s. 105-109.
- WODKA A., *Żyć w obecności Boga pośród nas*, *Życie Konsekrowane* 87(2011) 1, s. 8-22.
- ZDRZĄLEK J., *Konsekrowani do pełnienia misji. Misyjna natura życia konsekrowanego*, *Studia Redemptorystowskie*, 2(2004), s. 279-299.

KONTYNUACJA MISJI CHRYSYTA PRZEZ ZAKONNIKÓW WARUNKIEM ODNOWY ŻYCIA ZAKONNEGO

Streszczenie: Misja Chrystusa, którą zakonnicy powinni przedłużać swym życiem konsekrowanym – poświęconym Bogu, straciła w ostatnich dziesiętkach lat swe znaczenie w środowiskach zakonnych. Powszechne utożsamianie misji z ewangelizacją narodów nieznających Chrystusa, czyli z misją *ad gentes*, oraz częste określanie tym terminem roli formatora albo planów rozwoju uczelni, firmy i przedsiębiorstwa rozmyły znaczenie misji zbawczej Chrystusa i zredukowały ją do wykonywanej pracy, zawodu, prowadzenia przez instytuty zakonne dzieł apostolskich. Nieporozumienia narosłe wokół tych pojęć oddaliły w dużej mierze życie zakonne od jego istoty, a świadomość współczesnych zakonników dotycząca ich obowiązku przedłużania swym życiem misji Chrystusa jest coraz mniejsza. Można stwierdzić, że kryzys życia zakonnego polega właśnie na braku duchowej wierności własnej misji, a nie na spadku liczby zakonników. Wydaje się, że pogłębienie świadomości zakonników co do istoty ich udziału w misji Chrystusa mogłoby nadać życiu zakonnemu głębszy sens i przyczynić się do jego długo oczekiwanej odnowy.

Słowa kluczowe: misja Chrystusa, świadectwo, apostolstwo, charyzmat, odnowa życia, wspólnota

THE CONTINUATION OF CHRIST'S MISSION BY RELIGIOUS: A CONDITION FOR THE RENEWAL OF RELIGIOUS LIFE

Summary: The mission of Christ, which religious are called to continue through their consecrated life to God, has in recent decades lost its prominence within religious communities. The widespread identification of mission with the evangelization of nations that do not know Christ—that is, with the *missio ad gentes*—and the frequent use of the term to describe the role of a formator or the development plans of universities, businesses, or institutions has blurred the meaning of Christ's saving mission, reducing it to professional activity, employment, or the apostolic works

managed by religious institutes. The misunderstandings that have arisen around these concepts have, to a great extent, estranged religious life from its core identity. Moreover, the awareness among contemporary religious of their obligation to embody and continue Christ's mission through their lives is steadily diminishing. It can be argued that the crisis of religious life lies not so much in the decline in the number of religious, but in a lack of spiritual fidelity to its essential mission. It seems that deepening the awareness of religious regarding the essence of their participation in Christ's mission could restore a deeper sense of meaning and contribute to its long-awaited renewal.

Keywords: Christ's mission, witness, apostolate, charism, renewal of religious life, community (*tlum. M. Bugaj*).